

www.ketab.ir

مسعود فراستی

نقد و ضمیمه‌ها مقالات

جلد دوم ۱۴۰۰ ۱۳۹۰

لذت نقد - جلد دوم
نقدها، ضد یادداشت‌ها، مقالات
مسعود فراستی

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۲، شمارگان: چاپ محدود

طراح جلد: رضا عابدینی

طراح پرتره: امین سرابندی

گرافیک و صفحه‌آرایی: مهدی آریان

قیمت: ۲۵۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۶۵۰-۳۵-۸

شابک دوره: ۹۷۸-۶۲۲-۷۶۵۰-۳۶-۱

در این کتاب املاي واژگان، بر اساس دستور خط فرهنگستان زبان و ادب فارسی است.
حقوق چاپ و نشر برای انتشارات ساقی محفوظ است.

فراستی، مسعود، ۱۳۳۰ -

لذت نقد، نقدها، ضد یادداشت‌ها و مقالات/ مسعود فراستی؛ ویراستار: سیدحمید وهنما.

تهران: ساقی، ۱۴۰۲ -

ISBN: 978-622-7650-35-8

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

Motion pictures -- Iran -- Reviews

سینما -- ایران -- نقد و تفسیر

Motion pictures -- Addresses, essays, lectures

سینما -- مقاله‌ها و خطابه‌ها

Film criticism -- Iran -- History

نقد سینمایی -- ایران -- تاریخ

شناسه افزوده: وهنما، سیدحمید، ۱۳۵۹ -، ویراستار

ردمبندی کنگره: PN1۹۹۵

ردمبندی دیویی: ۷۹۱/۴۲۷۵

شماره کتابشناسی ملی: ۸۹۲۲۳۳۶

دفتر: ۸۸۸۰۴۸۴۶، فروشگاه: ۸۸۸۹۷۸۱۴، پخش: ۸۸۸۵۳۹۰۸

نشانی: تهران، میدان فردوسی، خیابان شهید سپهبد قرنی، شماره ۱۶

www.Saghi.ir

۹	مقدمه: کلنجار.....
۱۱	بخش اول: نقدها.....
۱۳	جدول کلمات متقاطع / گذشته • اصغر فرهادی.....
۱۶	Excusez Moi / فروشنده • اصغر فرهادی.....
۳۱	پیشکش به خانواده‌های ایرانی مقیم خارج از کشور / یه جبه قند • رضا میرکریمی.....
۴۰	تقلب / شیار ۱۴۳ • نرگس آبیاری.....
۴۲	واقعی یا واقع‌گرا؟ / چ • ابراهیم حاتمی کیا.....
۴۹	ماکت خام / ماهی و گربه • شهرام مکری.....
۵۳	مرگ بر داعش، مرگ بر شارلی ابدو / محمد رسول الله • مجید مجیدی.....
۵۷	اشمن‌از سادیستی / لاتتوری • رضا درمیشیان.....
۵۴	در جست‌وجوی میو: مرگ ماهی یا گربه؟ / مرگ ماهی • سیدروح الله حجازی.....
۶۷	بوفالو بیل در بندرانزلی / بوفالو • کاوه سجادی حسینی.....
۷۲	تخدير / عصر یخبندان • مصطفی کیایی.....
۷۵	سگ‌دونی / ابد و یک روز • سعید روستایی.....
۷۸	واقعیت در غبار / ایستاده در غبار • محمدحسین مهدویان.....

- نقد جامانده ۹۰
- انسان یا ماشین؟ / ترمیناتور؟ • جیمز کامرون ۹۰
- بخش دوم / ضدیادداشت ها ۹۷
- حق داشتن، سود جستن، اندازه نگه داشتن / درباره دیپلماسی فعال ۹۹
- زندگان، مردگان / درباره بردتیم دیپلماسی ۱۰۲
- هیس: امید / درباره امید و نقد ۱۰۴
- بن بست تجدد و سنت / زندگی مشترک آقای محمودی و بانو • سیدروح الله حجازی .. ۱۰۵
- پریروز / امروز • رضامیرکریمی ۱۰۷
- ماقبل مزه / میزوپل / آذر، پرویز، شهدخت و دیگران ۱۰۸
- خود را به خواب زدن (خواب زده ها و...) / خواب زده ها ۱۱۰
- سترونی / نگاهی به جشنواره سی و دو ۱۱۳
- مصادره نشدنی / به یاد مرتضی اوینی ۱۱۵
- استیصال / دوران عاشقی و... ۱۱۶
- نا توانی یا تو هین؟ (ایران برگرو خانه دختر) ۱۲۰
- آخر خط / نگاهی به جشنواره سی و سه ۱۲۲
- روز آخر / در دنیای تو ساعت چنده و... ۱۲۴
- افلاس (مالاریا و...) ۱۲۶
- زندگی اش و دیگر هیچ: مرثیه ای برای یک دوست / پیام تسلیت درگذشت عباس کیارستمی ۱۲۸
- بخش سوم / مقالات ۱۳۱
- فرم، نقد، فردیت ۱۳۳
- میزانسن: تکنیک یا فرم؟ ۱۳۷
- نماد و ساختارش ۱۴۲
- سوژه: مؤلف یا اثر؟ ۱۵۳

۱۶۳	اکسیر سینمایا مطلق فلسفه
۱۶۳	واقعیت یا امر واقع؟
۱۷۸	معمای عالی جناب ناخودآگاه
۱۹۰	روانکاوی و فرم - حس
۲۰۳	تزهایی درباره فرم - حس
۲۰۷	محوشدن هاله تقدس / نقد کتاب دهه ۴۰ • شمیم بهار
۲۲۳	تزهایی درباره نقد و منتقد
۲۲۸	تزهایی درباره هنر و هنرمند ملی
۲۳۱	بخش چهارم / سینمای همیشه
۲۳۳	مرگ و درد وجود شناسانه / ارتش سایه ها • ژان پیر ملویل
۲۵۶	سازش دیر هنگام / داستان کارآگاهی • ویلیام وایلر
۲۷۲	دریغ و نوازش / ساراباند • اینگمار برگمان
۲۹۱	سوژه در تسخیر ابژه / سرگیجه • هیچکاک
۳۰۶	نفرین زمین / خوشه های خشم • جان فورد
۳۱۹	بازیافتگان رانده شده / دله دزدهای فروشگاه • هیروکازو کوریدا
۳۳۸	سیگار خاموش، سیگار روشن / داشتن و نداشتن • هاوارد هاکس
۳۵۲	الغای فضا - زمان در سرگیجه / هیچکاک
۳۵۵	پرتره آخرین مرد / من دانیل بلیک • کن لوچ
۳۶۸	پرتره یک چهره ملی / سوی دیگر همه چیز • میلان توراییلیچ

مقدمه

کلنجار

همچنان و احتمالاً تا ابد، کاغذ و قلم، خودکار یا روان نویس را تر جیح می‌دهم. انگار کلمات را با دست‌خط روی کاغذ بیشتر حس می‌کنم. قلم همیشگی خودم و کاغذ کاهی تر جیحاً، هرگز با کامپیوتر ننوشته‌ام. قطعاً شب و موسیقی، سیگار و چای برای نوشتن بهترین‌اند. بدون سیگار یادم نمی‌آید، موسیقی - به خصوص بعضی کلاسیک‌ها - خیلی یاری‌دهنده‌اند. همین‌جا بگویم موسیقی را بیشتر از سینما دوست دارم. شده بسیاری روزها فیلمی ندیده و بعضی روزها چیزی نخوانده باشم، اما تقریباً نشده روزی موسیقی گوش نداده باشم.

قبل از نوشتن، کلنجار گاهی زیادی با سوزۀ دارم؛ نه روی کاغذ، که در سر و دلم، آنجا مطلب درمی‌آید؛ شکل می‌گیرد و پخته می‌شود و بعد سریع می‌آید روی کاغذ، اما قبل از تحریر حتماً باید عنوان مطلب بیاید. تا عنوان در نیاید، نمی‌نویسم. بعد از تمام شدن، نوبت ویرایش است و خط زدن و ابرو باز کردن و ور رفتن با کلمات و با نقطه‌ها، ویرگول‌ها و پاراگراف‌ها. گاهی قبل از نوشتن، یادداشت بر می‌دارم و روی کاغذ نکته‌های مطلب را می‌نویسم یا جملات بی‌ربط به هم را؛ و بعد سر و شکل‌شان می‌دهم و پاراگراف‌بندی می‌کنم. گاهی خواندن برخی نوشته‌ها و گفته‌ها دست‌گرمی خوبی است برای نوشتن؛ و گاهی زیاد خواندن مطالب پراکنده و ظاهراً بی‌ربط. حتی یادداشت برداشتن از آن‌ها و بعد فراموش کردن‌شان و رفتن سر مطلب.

بسیاری از نقدهایم را یک‌شبه ننوشته‌ام؛ حتی نقدهای بلندی مثل هامون و آتش سبز. در سالن سینما، و در تاریکی، چندین صفحه یادداشت برداشتم. فیلم را همان یک بار دیدم.

رسیدم خانه، چند ساعتی حین کارهای مختلف به فیلم فکر کردم. نصفه شب شروع کردم، تا صبح که تمام شد، توی دفتر مجله پاک نویسش کردم و آماده چاپ. دیگر اما خیلی وقت است در سینما یادداشت برنمی دارم.

نوشته که تمام شد، بعد از مدت کوتاهی از آن فاصله می گیرم و دیگر مخاطب آن می شوم و می توانم نقدش کنم.

نوشته، اول برای خودم است؛ خلاص شدن و به تعادل رسیدنم؛ و بعد اولین مخاطب و پس از آن بقیه.

اگر مجبور نباشم - که اغلب هستم - فقط درباره فیلم ها یا چیزهایی که بسیار دوست دارم یا بسیار بدم می آید، می نویسم. باید چیزی یا فیلمی خیلی مسئله ام شود تا بنویسم.

تاخیر انداختن نوشته را دوست دارم و کلنجار رفتن زیاد با مسئله را، کلنجاری که گاهی در خواب هم ول کنم نیست. مهم ترین نکته نوشته هیچکام، در خواب آمد و بعد پریدم و نوشتم. بسیاری مواقع وقتی در روزنامه یا مجله هفتگی کار می کردم، اولین چرک نویس را می دادم تایپ (به خصوص در مجله سروش). فرصت پاک نویس نبود و حتی فرصت خواندن برای اولین مخاطب.

هیچ فیلم ایرانی ای را برای نوشتن دوبار ندیده ام؛ فرنگی چرا. گاهی یک نوشته خیلی طول می کشد - ماه ها - و چندین بار به هم می ریزد تا نهایی شود، مثل «نقد، منتقد، عامل اخلاص».

وقت نوشتن، خودم را سانسور نمی کنم و رودربایستی ندارم، گاهی شاید کمی ملاحظه، به جز یک نقد از هیچ کدام از نوشته هایم پشیمان نیستم.

نوشتن برایم مسئله است؛ تغییر است نه تفسیر. نقد برایم سوژه است نه آبزه. همچنان و احتمالاً همیشه با نوشتن حال می کنم؛ گاهی به شدت. هیچ وقت عادی نمی شود. اگر مدت طولانی ننویسم، بدخلق می شوم. فکر می کنم نوشتن بهترین کار عالم است و موسیقی شنیدن و سیگار.

فروردین ۱۳۹۳ - مجله همشهری ۲۴